

Universitätsbibliothek Wuppertal

L. Annaei Senecae Tragoediae

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Amstelodami, 1662

Actus tertius

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-770](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-770)

Quærent, ac veteres excutiunt reos,
 Flentes Eurydicen Juridici sedent.
 Tandem mortis, ait, vincimur, arbiter:
 Evade ad superos; lege tamen data:
 Tu post terga tui perge viri comes,
 Tu non ante tuam respice conjugem,
 Quam cum clara deos obtulerit dies,
 Spartanique aderit janua Tænari.
 Odit verus amor, nec patitur, moras.
 Munus, dum properat cernere, perdidit.
 Quæ vinci potuit regia cantibus,
 Hæc vinci poterit regia viribus.

580

585

590

infernî, de quibus infra v. 730. rigidi
 licer, commiserentur Orphei. *Farnab.*

580. *Veteres*] Examinant scelera,
 quæ quis apud superos & in vivis per-
 petrarit, infra v. 727. *Idem.*

582. *Tandem*] Narratur hic descen-
 sus & Orphei fabula etiã à Virgilio
 4. Georg. & Ovidio 4. *Metamorph.*
 Mythologiam tradit *Lucian.* *De
 æ570207.* *Deltius.* *Mortis*] Mortis
 arbitri. Pluto ait, vicisti nos ô Orpheu.
Farnabius.

586. *Deos*] Superos, solem &

sidera, quibus dies sacra. *Idem.*

587. *Tænari.*] Promontorii Laco-
 niæ, ubi ad inferos descensus patere
 credebatur, ut & in Averno Italiæ, *Tæ-
 nareas fauces, altioſtia Ditis.* *Idem.*

590. *Regia cantibus,*] Scribe cum
 Fl. *Quæ vinci potuit regia carmine.* Al-
 terum interpretario videtur. Hoc enim
 enim vel maxime carmen, quod canit-
 ur. Boëthius hunc locum imitatus:
*Donamus comitem viro Etiam car-
 mine conjugem.* Gronovius.

591. *Viribus.*] Herculis. *Farnab.*

ACTUS TERTIUS.

HERCULES.

*Solem ceterosque Deos precatur veniam Hercules quod jussus Cerberum
 superis invisum traxerit.*

O lucis alme rector, & cœli decus,
 Qui alterna curru spatia flammifero ambiens,
 Illustre lætis exeris terris caput;
 Da Phœbe veniam, si quid illicitum tui
 Videre vultus jussus in lucem extuli

595

Ar-

592. *Lucis*] Sol. *Farnabius.*

593. *Alterna*] Vtrumque hemi-
 sphærium alternis vicibus lustrans. *Id.*

596. *Jussus in lucem extuli*] Ab
 Eurytheo: & hoc venia magis di-
 gnus. *Idem.*

597. 58-

Arcana mundi. tuque cœlestum arbiter
 Parensque, visus fulmine opposito tege,
 Et tu secundo maria qui scepro regis,
 Imas pete undas. quisquis ex alto aspicit 600
 Terrena, facie pollui metuens nova,
 585 Aciem reflectat, oraque in cœlum erigat,
 Portenta fugiens. hoc nefas cernant duo,
 Qui advexit, & quæ jussit. In pœnas meas,
 Atque in labores non satis terræ patent: 605
 Junonis odio vidi inaccessa omnibus,
 590 Ignota Phœbo; quæque deterior polus
 Obscura diro spatia concessit Jovi.
 Et si placerent tertiæ fortis loca,
 Regnare potui: noctis æternæ chaos, 610
 Et nocte quiddam gravius, & tristes deos,
 Et fata vici, morte contempta redii.
 Quid restat aliud? vidi: & ostendi inferos.
 Da, si quid ultra est. tam diu pateris manus

Cef-

597. *Secreta*] Cerberum damnatum tenebris *Farnab. Secreta mundi*] Etruscus: Arcana mundi. Gronovius. *Cœlestum arbiter*] Iupiter. *Farnab.*

599. *Tu secundo*] O Neprune, qui regis maria, quæ tibi secunda sorte contigerunt. *Idem.*

601. *Facie*] Novo hujus monstri aspectu. *Idem.*

603. *Duo.*] Ego & Iuno; alii legunt qui, ut fit *Euryfth.* *Idem.*

604. *In pœnas*] Ad explendum Iunonis odium non sufficiunt monstra terrestria, nisi, &c. *Idem.*

605. *Non satis terra patent.*] Ut supra: nec satis terra patent: *Effregit ecce limen inferni Iovis.* De tranquillitate animi cap. 9. *sine parcimonia nec ulla opes sufficiunt, nec ulla non satis patent.* *Epist.* 23. *Hoc de quo loquor, ad quod te conor perducere, solidum est, & quod plus pateat introrsus.* De brevitate vitæ: *atque nostra bene disponenti multum pa-*

ter. Ad Marciam cap. 26. *Scies multum patuisse hoc tempus ex quo nihil perdidisti.* Gronovius.

606. *Iunonis*] Odio infestæ novæcæ vidi omnibus vivis invidia. *Farnab.*

607. *Ignora*] Soli, qui cuncta videt, invisâ. *Idem. Quæque*] Nigra regna, quæ videt Antarticus polus deterior, quia Stygi subiectus, & quem sub pedibus nox atra videt mansque profundâ. Sorte data concessi Plutoni. *Idem.*

609. *Et si*] Quod si me regnandi rapuisset tam dira libido, occupare mihi licuisset inferna regna, quæ tertia sorte Diti obigerunt. *Idem.*

610. *Nolui*] Hiatum & cœcâ vomeraginem æternæ noctis, i. mortis. *Id.*

611. *Tristes*] Plutonium & Proserpinam. *Idem.*

612. *Fata*] *Sup. vers.* 565. *Idem.*

613. *Inferos.*] Cerberum ad superas auras tractum. *Idem.*

614. *Da,*] *Dic,* suggere, *Virgil.*

Cessare nostras, Juno ? quid vinci jubes?
Sed templa quare miles infestus tenet?
Limenque sacrum terror armorum obsidet?

Sed tamen iste Deus, qui sit da Tityre nobis. Papinius: A Jopis genuisse datur. sic Græci Ἰδδύει. Delrius. Tam diu]

615. *Quid vinci jubes?*] Flor. *qua vinci jubes.* Gronovius,
616. *Sed templa]* Miratur Herc. cur milites templum obsideant. Farnab.

MEGARA. AMPHITRYON. HERCULES.
THESEUS.

Herculem reducem gratatur Amphitryon, illi querenti narrat quo in loco res sint: dum Herc. proficiscitur ad occidendum Lycum, Theseus rogatus ab Amphitr. exponit, quæ apud inferos gesserit Hercules.

Amph. **U**trumne visus vota decipiunt meos?
An ille domitor orbis, & Graiûm decus,
Tristi silentem nubilo liquit domum? 620
Est ne ille natus? membra lætitia stupent.
O nate! certa & sera Thebarum salus!
Teneone in auras editum, an vana fruor

De-

618. *Utrumne]* Fallit ne me phantasia; an video filium reversum? Farn. In manu. non distinguitur hîc nova scena, sed continuatur præcedenti. *Delrius. Visus vota]* Sic apud Maronem, non expectato Aneæ adventu, stupefacta Andromacha, hæret initio, & querit an ipsus sit, quem videt. Ait *vota decipiunt visus;* quia quos jugi cogitatione & desiderio fantasie impressimus; facile illi oculis videntur adversari. *Idem.*

620. *Silentem]* Ditis domum cæcam & silentem. Farnabius.

622. *Sera]* Tarda, interempto Creonte & amisso regno.

623. *Utrumne cerno corpus,]* Prodidit è Melisso Lipsius: *Teneone in auras editum, an vana fruor Deceptus umbra?* Sed uter germanior sit versus, non liquere faterur. Raphelingius utriusque parte recepta, parte rejecta hibridam confinxit: *Utrumne cerno corpus, an vana fruor.* Habet rivales,

& magno nolent alii non suum quoque id commentum videri: testes faciunt, multisque laborant, ut ejus rei nobis faciant fidem. Credemus quantum volunt, sed insuper etiam illud veri ac vani antitheton, ut Lucilius diceret, ὀχληρόδες que simul totum ac συμπεροκινῶδες, ambos decepsisse. Liqueat vero nobis Lipsiani codicis scripturam omnem esse veram, vel quia solam unus omnium integerrimus Etruscus illam ostentat. Nam quanto plus vivi spiritus plusque elegantia habeat illud, *Teneone in auras editum,* quam *Utrumne cerno corpus,* mirum est quemquam posse ignorare. Solum verbum, *teneo,* affectus omnes possidet: & proprium est illorum, quibus necessitudines longum desiderata offeruntur in sperata. Plautus Rudente: *Vt vix mihi credo hoc, te tenere!* Terentius Heautont. *Salve anime mi. A. O mi Clinia, salve. Cl. Vt vales? A. Salvum venire gaudeo. Cl. Teneone* te Ar-

He
Deceps un
Hæretolqu
In. Unde s
Amica con
Padore n
Amph. Socer
Natos, pare
Herc. Ingra
Auxilia ven
Defensus o
Mactetur h
Fiatque sum
Ad hauriend
Herc. Thele
Me bella po

in Amphitryon, m
meo? Sic optu
cen in Phæni
Patria vota ora
nem? Euripide
sura ad Orestes
Ego? aliter
natura 577
significata ad Orest
nigro? 78
sed etiam apud
Orestes: Ego
iam ego ad di
vili Pellicia: die
ipsum tenet, Ni
Orion lib. 7. d
Aetia: Vener
impletibus
624. Amph
culum ex tot
generem clava
Fuit Hercules
taminis ind
tam, hostes f
calorem jam ju
cas: Conspici
Delrius.
616. Lugo

Deceptus umbra? tune es? agnosco toros,
Humerosque, & alto nobilem trunco manum. 625

Herc. Unde iste, genitor, squalor, & lugubribus

Amicta conjux? unde tam fœdo obfiti

Pædore nati? quæ domum clades gravat?

Amph. Socer est preemptus: regna possedit Lycus;

Natos, parentem, conjugem leto petit. 630

Herc. Ingrata tellus, nemo ad Herculeæ domus

Auxilia venit? vidit hoc tantum nefas

Defensus orbis? cur diem questu tero?

Maetetur hostis. *Thef.* Hanc ferat virtus notam,

Fiatque summus hostis Alcideæ Lycus? 635

Ad hauriendum sanguinem inimicum feror.

Herc. Thefeu, resiste: nequa vis subita ingruat,

Me bella poscunt. differ amplexus parens,

Con-

te Antiphila, maxime animo exoptata

meo? Sic optime Iocasta ad Polyni-

cen in Phanissis: teneo longo tempore

Petita votis ora? Graviorem vis aucto-

rem? Euripiden cape, apud quem Ele-

ctra ad Oresten: ὃ κέρων Φαεις,

Ἐγὼ σ' ἀέλωπας. Et ille vicissim:

καὶ ἐμὲ ἐχη κέρων. Apud eundem

Iphigenia ad Oresten: Ἐγὼ σ' Ὀρέστει

πυλέρωτον χρονοῖς δασὸ πάσι δ' ὄθ.

Sed etiam apud Sophoclem Electra ad

Oresten: Ἐγὼ σὲ χροσίν. Ὁ. ὡς τὲ

λοιπὸν ἔχουσ ἀεί. Paullinus nono Na-

tali Felicis die, quæso, redisti? Teque

ipsum teneo, Niceta. Pertinet eodem

Ovidii lib. 7. de Iafone: gratantur

Achivi; Victoremque tenent, avidisque

implexibus hærent. Gronovius.

624. Agnosco toros,] Agnosco Her-

culem ex totis, humeris, & manu in-

gentem clavam tenenti. *Farnabius.*

Fuit Hercules valde torosus: quod for-

titudinis indicium Physiognomici pu-

tant; noster Hippolyto: Ἄγας Her-

culeος jam juvenis toros. Valerius Flac-

cus: Confiscusque toris Tyntinius —

Deltrius.

626. Lugubribus] Hoc est, attratis

vestibus, nam color hic lugentibus

Græcis semper in usu fuit; ut apparet

ex multis locis Euripidis, Homero Iliad.

ω'. Plutarcho lib. de sanitate evenda, &

in Apophth. Pausania in Arcad. seu

l. 8. Romanæ vero femina, non sem-

per, ut falso Blondus & Polydorus au-

tumant, sed aliquando in luctu candi-

data, ut ex Tibullo lib. 3. statim initio

deprehendi, & ex Varrone, Dionysio,

Valerio, Ovidio, & Juvenale docuit

Hieron. Magius l. 3. miscellan. c. 14.

Idem.

628. Pædore] Illuvie & sordibus.

Farnabius.

632. Vidit] Orbis à me defensus

vidit hoc tantum nefas, nec repulit me

absente? *Idem.*

634. Hanc ferat] Indignum est,

ô Hercules, tuam virtutem hac infamia

nota fugillari, ut post tot egregia

facinora tam ignavi hominis sangui-

nem haurias. Ego potius vado inter-

fecturus Lycum. *Idem.*

637. Ingruat.] A tergo, sumta vox

à gruibus, quæ hoc ordine volant, ut

una alteram à tergo consequatur. *Del-*

638. Differ] *Amphit. & Megaram*
ipsum

Conjuxque differ : nunciet Diti Lycus
Me jam redisse. *Thef.* Flebilem ex oculis fuga 640

Regina vultum : tuque nato sospite

Lachrimas cadentes reprime : si novi Herculem,

Lycus Creonti debitas pœnas dabit:

Lentum est, dabit; dat: hoc quoque est lentum; dedit.

Amph. Votum secundet, qui potest, nostrum deus, 645

Rebusque lapsis adsit. O magni comes

Magnanime nati, pande virtutum ordinem:

Quam longa mœstos ducat ad Manes via;

Ut vincla tulerit dura Tartareus canis.

Thef. Memorare cogis acta, securæ quoque 650

Horrenda menti : vix adhuc certa est fides

Vitalis auræ : torpet acies luminum,

Hebetesque visus vix diem insuetum ferunt.

Amph. Pervince, Theseu, quidquid alto in pectore

Remanet pavoris; neve te fructu optimo 655

Frauda laborum. quæ fuit durum pati,

Meminisse dulce est. fare casus horridos.

Thef. Fas omne mundi, teque dominantem precor

Regno capaci; teque, quam tota irrita

Quæsitivæ Ætna mater; ut jura abdita 660

Et

ipsum amplexantes jubet disferre amplexus, donec Lycum ultus fuerit. Farn.

639. *Nunciet*] Cæsus ibit nuncius Plutoni dicturus me rediisse ab inferis. *Idem.*

641. *Tuque*] Abige, ð Megara, mœstissimam, tuque ð Amphitryon, Hercule salvo serena vultum. *Idem.*

642. *Si novi*] Si bene novi Herculis commoti vires fulmineas. *Idem.*

651. *Vix adhuc*] Non mihi certa fatis est fiducia me ad vitales auras rediisse, caligant ex diutinis tenebris oculi, nec ferunt solis lucem. *Idem.*

654. *Quidquid alto pectore*] Flor. *quicquid alto in pectore. Plenius. Gronovius.*

655. *Fructu*] Glória, seu volupta-

te ex secura & jucunda recordatione præteriti doloris. *Farnabius.*

658. *Fas omne mundi,*] Vos ð numina supera, Vosque inferna numina, Pluto & Proserpina, *Dii quibus imperium est animarum, umbræque silentes, &c. Sit mihi fas audita loqui, sit numine vestro Pandere res altæ terra & caligine mersus. Teque dominantem*] O Pluto, qui dominaris regno omnes capienti. *Farnabius.*

659. *Teque,*] O Proserpina, quam anxia tua mater Ceres labore casso quæsitivæ per omnem Siciliam, Ætnam maxime, unde, dum flores colligeres, à Plutone rapta es. *Idem.*

660. *Irrita Quæsitivæ Ætnæ mater;*] Sic nostri omnes. nec video quomo-

H. E.
Et opera re
Spartana tel
Denis ubi a
Hæc ora fol
Hæc que
Igens vor
Latamque
Non cec
Tennis re
Fulgorque
Exiit ad
Præbere l
Hinc amp
In que or
Nec ire l

quomodo
erud, qu
mentarior
atlor, ut
Pillor, p
quod in dar
ho, ut exci
utrinus lect
ipsum caute
cent, & cer
et alio, Pr
simulhor
es. Tan
cuius ibi
cecidit.
Etiam ut
vicinis
rent, im
? Euri
100, à Se
qui hæc
hinc fuit
peperit st
adirentur
peratum. P
arcibus in
acta Aidon

Et operta terris, liceat impune eloqui.
 Spartana tellus nobile attollit jugum,
 Densis ubi æquor Tænarus silvis premit:
 Heic ora solvit Ditis invisi domus,
 Hi atque rupes alta, & immenso specu 665
 Ingens vorago faucibus vastis patet,
 Latumque pandit omnibus populis iter.
 Non cæca tenebris incipit primo via:
 Tenuis reliquæ lucis à tergo nitor,
 Fulgorque dubius solis afflicti cadit, 670
 Et ludit aciem. nocte sic mixta solet
 Præbere lumen primus aut serus dies.
 Hinc ampla vacuis spatia laxantur locis;
 In quæ omne mersum pereat humanum genus.
 Nec ire labor est, ipsa deducit via: 675

Ut

quomodo heic locus esse queat illi,
 eruta, quod erat in uno cod. Commen-
 tatoris, potius *Ætæa* mutarim in
æthra, ut divinale Simonem Vlticum
 Pistoris, prodidi in Suspicionibus:
 quod ita statim placuit Iano Doufa fi-
 lio, ut exclamaret non esse quod hanc
 ulterius lectionem probarem, satis
 ipsam tuente merâ Veritate; quasiram
 certe, & terrâ totâ & mari toto, hoc
 est *æthra*, Proserpinam; testatum pas-
 sum Poëtis omnibus. *Gruterus*.

663. *Tænarus*] Promontorium La-
 conicâ, ubi ad inferos descensus patere
 credebatur. Suprà vers. 586. *Farnabius*.
 Etiam si nonnulli è spelæo Heracleæ
 vicino Cætherum extractum memo-
 rent, inter quos Xenophon ἀναβάσις.
 §. Euripides tamen ἐν τῷ μεγακλέ-
 υῳ, à Senecæ partibus stat. non desunt
 qui hæc omnia fabulosa credentes,
 hunc fuisse quendam immanem ser-
 pentem stabulantem in specu Tænario
 arbitrentur, eumque ab Hercule su-
 peratum. Pausanias, in Laconicis. Plu-
 tarchus in Theseo, perhibet fuisse ca-
 niem Aïdonei regis Molossoꝝ. *Delr.*

664. *Ora solvit*] Ostia & descen-
 sum. *Farnabius*.

668. *Cæca*] In totum tenebrosa, ut
 non videatur, vel quæ visum admittit.
Idem.

670. *Solis afflicti cadit*] Solis tan-
 quam nebulis vel Luna operti, desi-
 cientis. *Idem*.

671. *Et ludit aciem*] Vbi visa nec
 plane, nec longe discernuntur. *Idem*.
Nocte sic mixta solet] *Qualia sublu-
 cent fugiente crepuscula Phæbo, Aut ubi
 nox abiit, nec rament orta dies*. Alii leg-
 tale non dubie solet. *Idem*.

673. *Vacuis spatia*] Nec tamen da-
 tur vacuum intra mundum. *Farnabius*.
 Stoicis intra mundum nullum, extra
 eundem infinitum vacuum. Aristote-
 les omnino nullum esse vacuum con-
 tendit, lib. 4. *Physicæ*. lib. 1. de ortu,
 lib. 2. de cælo. sed contra Aristote-
 lem Cleomedes, finitum mundum in
 spacio sui vacuo infinito consistere,
 nititur probare. *Deltrius*.

675. *Nec ire labor est*] *Facilis de-
 scensus Averni, Noctes atque dies, &c.*
Farnabius.

Ut sæpe puppes æstus invitas rapit;
 Sic pronus ær urget atque avidum chaos:
 Gradumque retro flectere haud unquam sinunt
 Umbræ tenaces. intus immensi sinus
 Placido quieta labitur Lethe vado, 680
 Demitque curas: neve remeandi amplius
 Pateat facultas, flexibus multis gravem
 Involvit annem. qualis incerta vagus
 Mæander unda ludit, & cedit sibi,
 Instatque; dubius, littus an fontem petat. 685
 Palus inertis fœda Cocytj jacet;
 Hic vultur, illic luctifer bubo gemit,
 Omenque triste resonat infaultæ strigis;

Hor-

676. *Vt sæpe puppes*] Veluti naves attrahit æstus, invitis nautis; ita crassus & proclivis ær præcipites dat, infatigatumque illud Barathrum ad se trahit. *Farnabius.*

677. *Sic pronus agger*] Eleganter, de pronâ istâ ad inferos viâ. sed male ne Vetus, *pronus ær* ut velit ab ære & occulto vento quodam rapi nos ad atram sedem. *Lipsius.*

678. *Gradumque*] At revocare gradum superasque evadere ad auras, hoc opus hic labor est. *Farnabius.*

679. *Umbræ tenaces.*] Manes avidi, vel tenebræ palpabiles. *Farnabius.*
Intus immenso sinu] Melius Florent. *immensi sinus.* Vadum dicit immensi sinus, late se & immensis ambagibus sinuans vel circumagens. *Gronovius.*

680. *Lethe vado,*] Fluvius ἡ λήθης, id est oblivionis apud inferos, cuius latex potus demit curas, id est facit manes oblivisci omnium rerum præteritarum. *Farnabius.*

681. *Flexibus*] Involvit annem gravem, tristem, id est Styga flexibus novem. *Novies Styx interfusâ coercet.* Idem.

683. *Qualis incerta vagus*] Errus-

cus: qualis incertis vagus *Maander* undis errat ludit & cedit sibi. Ex quo apparet, utrumque verbum, & errat & ludit, eo loco in diversis antiquissimis libris inventum fuisse. Et neutrum est in ea respersendum. *Ludere* est apud *Ovidium*: *recurvatûs ludit Meander in undis.* Et rursum: *liquidus Phrygius Meandros in undis ludit.* At errare non minus elegans. *Phœnissis*: *nec latius minus Meandros arvis flectit errantes aquas.* *Lucanus* lib. 3. *descendens Marsya ripis Errantem Meandron adit.* Et in genere *Ovidius* lib. 1. *amnes, qui, qua tulit impetus illos, In mare deducunt fessus erroribus undas.* In *Oedipo* habes errantes aquas *Alphæi.* Elige utrum malis, *Gronovius.*

684. *Maander*] Celeberrimus Phrygiæ fluvius multis anfractibus sinuosus & flexuosus. *Farnabius.* Desumptum hoc ex *Ovidio* in *Metamorph.* vide *Hippol.* 15. *Delvius.*

685. *Palus inertis fœda Cocytj*] Cocytus fluvius infernalis, stagnat iners *Pyriphlegetonti* in *Acherusia* obivus *flumine languido Cocytus errans.* *Farnabius.*

687. *Vultur, bubo gemit,*] Aves inauspicatæ & ferales. Idem.

689. *Coma,*

Horrent opaca fronde nigrantes comæ,
Taxo immimente; quam tenet segnīs Sopor, 690

Famesque mœsta tabido rictu jacens;

Pudorque serus conscios vultus tegit:

Metus, Pavorque, Funus, & frendens Dolor,

Aterque Luctus sequitur, & Morbus tremens,

Et cincta ferro Bella: in extremo abdita 695

Iners Senectus adjuvat baculo gradum.

Amph. Estne aliqua tellus Cereris aut Bacchi ferax?

Thef. Non prata viridi lata facie germinant;

Nec adulta leni fluctuat Zephyro seges;

Non ulla ramos silva pomiferos habet: 700

Sterilis profundi vastitas squallet soli,

Et fœda tellus torpet æterno situ;

Rerumque mœstus finis & mundi ultima:

Immotus aër hæret; & pigro sedet

Nox atra mundo. cuncta in ære horrida, 705

Ipsaque morte pejor est Mortis locus.

Amph. Quid, ille opaca qui regit sceptro loca,

Qua

689. Comæ,] Arborum cacumina.
Farnabius.

690. Taxo] Taxo lethali & venenata arbore Coccyo imminente seu incumbente. *Idem.* Ovidius 4. *Metamorph.* Est via declinus funesta nubila

taxo, Ducit ad infernas per muta silentia sedes. Quam tenet segnīs Sopor,]

Virgilius: In medio ramos, annoſaque brachia pandit Vlmus opaca, ingens; quam sedem somnia vulgo Vana tenere ferunt. illa quoque, quæ mox late noſter prosequitur, omnia ad Virgilio imitationem dicta sunt. ait Maro:

Vestibulum ante ipsum, primisque in faucibus Orci Luctus & ultrices poſuere cubilia curæ, Pallentesque habitant morbi, tristiſque senectus, Et metus, & maleſuada fames, & turpis egestas. Terribiles viſu formæ, letumque laborque, Tum conſanguineus leti ſopor, & mala mentis Gaudia, mortiferumque adverſo

in limine bellum. *Delrius.* Segnīs Sopor,] Adverte nativæ & ſignautia epitheta. *Farnabius.*

691. Tabido] *Herbipol. rapido.* Moguntinenſ. & unus Venetis: *tabido.* ceteri; *tabido.* melius. fames enim, quaſi tabes, conficit. *Delrius.*

696. Baculo] Scipione. *Farnabius.*

697. Cereris] Frumenti aut vini ferax. *Idem.*

699. Fluctuat] More undarum fluctuat à ventis agitata. *Idem.*

700. Non ulla ramos] Ait apud inferos nullam felicem arborem eſſe, ſed omnes (ut Cato loquitur) infelices. *Delrius.*

703. Mundi] Res huius mundi ultimæ & infimæ decidunt ad centrum illud, quo infernum locant poëta. vel illic mors & rerum exitus. *Farnabius.*

707. Quid,] Vbi autem ponit regiam ſedem Pluto? *Idem.*

708. Popu-

Qua sede positus temperat populos leves?
Thef. Est in recessu Tartari obscuro locus,
 Quem gravibus umbris spissa caligo alligat. 710
 A fonte discors manat hinc uno latex:
 Alter quieto similis (hunc jurant Dei)
 Tacente sacram devehens fluvio Styga:
 At hic tumultu rapitur ingenti ferox,
 Et saxa fluctu volvit Acheron inivius 715
 Renavigari. cingitur duplici vado
 Adversa Ditis regia, atque ingens domus
 Umbrante luco getitur: hic vasto specu

708. *Populos leves?*] Manes, umbras. Hercul. Oet. 1706. *Farnabius.*

709. *Est in recessu*] Moguntin. *secessu.* idem paullo post: *Manat hinc uno latex Alter, &c.* hoc sensu; ab uno eodemque fonte duo manant latices, hinc quieto similis & stagnans, Styx; inde turbulentus, & spumans, Acheron. *Alter* etiam habeatur in Herbipol. & sic legit Marmita. primus Daniel postea reposuit; *ater.* hoc sensu, ex profundo erumpit Styx discors suo fonti. nam fonsille non adeo ater est, & inquietior. *Delrius.* *Tartari*] Vid. Hippol. vers. 841. *Farnabius.*

711. *Discors*] Duo latices diversæ naturæ, alter quietus, alter impetuosus. *Farnabius.* Florentinus à manu secunda, *diffors.* Gronovius.

712. *Hunc jurant Dei,*] *Inviolabilem. Dii cuius jurare timent & fallere numen.* Qui vero pejerat, annum unum & dies novem, aliis, novem annos, neclatæ & ambrosia interdicitus, Deorum epulis arcetur. hic autem honos Stygi habius propter auxilium quod Iovi adversus Titanas tulerunt Stygis filiarum Vis, Robur, Victoria: vel propter indicium conspirationis deorum: vel quod beati cœlestes per inferni odium tristicamque jurantes se obligant ad rem eorum naturæ contrariam si pejerent; sicut enim à *suorum*, odi, vel quod diis & hominibus odio habentur, qui

ad perjurium procliviores sunt: vel quod omnibus elementis antiquior est aqua. *Farnabius.*

713. *Tacente sacram*] Sine murmure, vel quod ipse fluvius fere immotus est; vel quia fluit in locis silentibus. *Idem.*

714. *At hic tumultu*] Immiscuerunt quidam libris lectionem unius m. s. *At hinc*: male. Hic enim dixerit opponitur voci *Alter* vers. 712. tuenturque ipsam nostri omnes, *Graterus.*

715. *Acheron*] *Agamemni.* vers. 13. *Farnabius.* Non qui in agro Bruttiorum est, apud quem Alexander Molossus fuit interfectus. *Serabo, Liviusque.* sed alter Epiri, ex Acherusia palude pone Pandosiam ortus, multis in se receptis fluminibus, magno impetu in Maryandinorum (confundit Acherontem Bithyniæ & Epiri) regionem influens. *Apollon.* 2. *Argonaut.* hunc enim inferorum fluvium esse antiqui fabulantur, quemadmodum ex Arctidis Cnidii lib. 2. rerum Macedonicæ, & Nymphodori Samii lib. 1. Heraclei doctissimus Apollonii Scholiastes commemorat, lib. 2. *Argonaut.* quo poeta dicit, Acherontem sub terra multis volvi vorticibus, tandemque se summa vi è maximo specu effundere. *Delrius.*

716. *Duplici*] Vtroque fluvio Styge & Acheronte. *Farnabius.*

H
 Pendens ty
 Hæc porca
 In quo sup
 Animas re
 Frons tot
 Gentique
 Sed salu
 Est ipse d
 Quid quic
 Tam lera
 Sceleris n
 Quis ille
 Thy. Not

719. Pen-

fluvium & de

710. Hæc

barbaricis

utrumque

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

magis do

Pendent tyranni limina: hoc umbrister;
 Hæc porta regni, campus hanc circa jacet, 720

In quo superbo digerit vultu sedens
 Animas recentes. dira majestas deo,
 Frons torva; fratrum quæ tamen speciem gerat,
 Gentisque tantæ: vultus est illi Jovis,
 Sed fulminantis. magna pars regni trucidis 725

Est ipse dominus; cujus aspectum timet,
 Quidquid timetur. *Amph.* Verane est fama, inferis
 Tam fera reddi jura, & oblitos sui
 Sceleris nocentes debitas pœnas dare?

Quis iste veri rector, atque æqui arbiter? 730
Thef. Non unus alta sede quæsitore sedens

Judicia

719. Pendent] Propter specum inflexum & descendentem. *Farnabius.*

720. Hæc porta regni.] Verbum de barbaricis regnis & olim hodieque usurpatum. Xenophon ἀνάσασ. β. παραρρόντος τὰ ὄπλα, ἰόντας ἐπὶ τὴν βασιλείαν ἡγῶν, & ῥητορεύοντων πιδωνῶν ἀγαθῶν. Diodorus Siculus lib. 14. ὅτι λέγει ὁ βασιλεύς Ἀρταξέρξης, ἐπεὶ δὴ νενίκηκα Κύρου δῖπυλκείνας, παραρρόντε τὰ ὄπλα, & ἄσπας τὰς ἡγῶνς αὐτῆς βαδύπυλλες, ἵστέτε, πῶς αὐτὸν ἐνθερομπεύσαντες ἀγαθῶν πῶς μετὰ ἀσπῆτε. Adde Leonclavium ad Xenophontem. *Gronovius.*

722. Recentes.] Quæ de novo advectæ sunt. *Farnabius.* Diramajestatem Dei,] Flor. dei. *Gronovius.* Platonis forma etiam à Claudiano describitur lib. 1. de raptu Proserpin. Ipse nudus sultus solio, nigraq; verendus Majestate sedet: squalent immania scædo Sceptrastitu sublime caput mastissima nubes Asperat, & dira riget inclementia formæ. Sed Senecam non adæquavit. *Delrius.*

723. Fratrum] Jovis & Neptuni. *Farnabius.*

725. Sed fulminantiu.] Sed Jovis itati & fulminantis. *Idem.*

726. Cujus aspectum timet] Flor. ad aspectus. *Gronovius.*

727. Quidquid] Ipsi manes horridi. *Farnabius.*

728. Tam fera reddi jura,] Post tot annos fieri judicium de nocentibus & examinari, Quisquis apud Superos furto laratus inani Dissulit in seram commissa piacula mortem. sup. v. 579. *Idem.*

731. Alta sede] Tribunali. à ritu Rom. Tribunali, non subfello. tribunal altius, & fixum: minorum judicium subfellia inferiora, & loco movebantur. subfelliis judices delegati utebantur: tribunal erat judicium ordinariorum. maxime ejus, qui inter ceteros primus, & quasi præses. vide Polletum lib. 1. Fori Romani cap. 6. *Delrius.* Quæsitore] Vide Agam. vers. 24. *Farnabius.* Quæsitores, qui judicio præerant: ideo illi tribunal tribuit. Cicero pro Fonteio: quid mihi opus est sapientis judice? quid æquo quæsitore? Quætere, non nunquam significat judicio præesse. Cicero pro Rabirio: Accusati de pecuniis repetundis, judex sedi, Prætor quæsitivi. porto quæsitorum genus duplex, de quo Broideus in Corollar. ad Polletum lib. 5. cap. 7. num. 2. vide Polletum lib. 3. de foro Roman. *Delrius.*

Judicia trepidis sera fortitur reis.
Aditur illo Gnosius Minos foro;
Rhadamantus illo; Thetidis hoc audit focer.

Quod

Sedens,] Sedere sollempne iudicibus dum iudicabant, de quo alibi: interea confulere potes Poller. l. i. c. 5. *Delr.*

732. *Judicia trepidis sera fortitur reis.*] Observant translatum à Romano ritu. Vere, sed quo? In gravibus enim & dubiis causis tabellas literis, C. condemnationis, A. absolutionis, N. L. ampliationis inscriptas, in cistam vel urnam conjectas sortitione dedisse reis vel salutem vel capitis periculum. Sed tam dubia & graves causæ possunt esse privatorum quam publicorum iudiciorum. Debebant ergo dicere, in publicis iudiciis seu quæstionibus hoc esse factum. Deinde superfluum bis annotat illum ritum, qui nihil ad rem pertinet. Aliud est sententiam ferre, aliud *judices sortiri*. Nemo unquam veterum sententiæ lationem, etsi in urnam tabellæ conjicerentur sortitionem dixit. *Judicia sortiri* est iudices legere, id enim fiebat per sortem: iudices sorte ducere: quod erat quæstitoris, conjectis omnium iudicum nominibus in urnam, eum numerum educere, qui lege, qua iudicium exercebatur, definitus erat: inde *rejectio*, & postea *subsortitio*. Hoc proprie: hic potro per synecdochen partis *judicia sortiri* pro exercere iudicia ponitur. Quemadmodum *postulare*, *deserre nomen*, *subscribere*, *jurare calumniam*, quæ singulæ partes sunt accusationis, pro legitima accusatione, seu omni accusandi ordine & opere satis frequenter accipiuntur. Gronovius.

733. *Auditur illo*] Legebam, *Auditor*. Nota in libris Iuris, *Auditorium principis*, *auditorium præfecti prætoris*, *auditoria iudicum & magistratum*; sic *auditorio* adesse, pro in iudicio præsto esse, & *recipere auditorium*, pro recipere iudicandi munus, & similia. Auctor Dialogi de causis corr. eloq.

Quantum virium detraxisse orationi auditoria & tabularia credimus, in quibus jam fere plurima causæ explicantur. Sic & in veteri membrana scriptum inveneram, & in margine sui libri notaverat Grocius. Potior tamen mihi semper Etrusci codicis auctoritas, in quo, *Aditur illo*: cum præsertim hoc quoque verbum fori Romani sit proprium hac significatione. Cicero post reditum in Senatu: *Cum L. Cæcilium direptoribus meorum honorum in jus adeundi potestatem non fecerit.* *Caesar Civilis primo: quascumque postea controversas inter se milites habuerunt, sua sponte ad Casarem in jus adierunt, lib. 2. in Vert. antequam in jus aditum esset, antequam mentio controversia facta.* *Valer. Maxim. lib. 3, 7. Scipio cum oppidum Badiam circumstuderet, tribunal suum adeuntis in adem, qua intra mania hostium erat, vadimnia in posterum diem facere iussit.* *Idem lib. 7, 7. A quibus aditus divus Augustus & nuptias mulieris & suprema iudicia improbarit.* *Seneca de Tranquill. animi: qui inter peregrinos & civem, aut urbanus prætor adeuntibus adfessori verba pronunciat.* Gronov. *Gnosius*] Cretenensis, à Gnosso Crete urbe. *Farn. Minos foro*;] Rhadamantum & Æacum Iovis filios reges justos umbrarum iudicio præfecit Pluto, Minoa arbitrum instituit, si quid difficile aut *ἄσπιλον* incidere, *Et de te splendida Minos Fecerit arbitria.* *Farnab. Poëta tres inferorum iudices constituerunt, sicut & Plato in Gorgia. Idem tamen Plato in Apolog. Socratis, & Cicero i. Tufcul. Minoi, Rhadamantus, & Æaco, quartum adiungunt Triptoleum.* *Delvius.*

734. *Thetidos hoc audit foror.*] De Benef. 3, 22. *Atqui de injuriis dominorum in servos qui audiat, postus est.* Gronov.

Quod quisque fecit, patitur : auctorem scelus

Repetit, suoque premitur exemplo nocens.

Vidi cruentos carcere includi duces,

Et impotentis terga plebeia manu,

Scindi tyranni. Quisquis est placide potens,

Dominusque vitæ servat innocuas manus,

Et incruentum mitis imperium regit,

Animæque parcat: longa permenfus diu

Felicis ævi spatia, vel cœlum petit,

Vel læta felix nemoris Elyfii loca,

Judex

Gronov. *Thetidis*] Æacus pater Pelei, cui Thetis peperit Achillem. *Farnab.*

735. *Quod quisque*] Vid. fuprà verf. 226. *Idem.*

736. *Suoque*] Sibi non imperantis, crudelis, qui vivus plebi infligere verbera gaudebat. *Idem.*

739. *Quisquis*] Quicumque in vis citra violentiam ufus est fua potentia, vel quisquis placide fibi fuisque affectibus imperavit, vitæ fua æquus moderator. *Idem.*

742. *Animoque parcat;*] Si veta effer lectio, verior quoque foret interpretatio Gruteri, *animo parcere* eſſe, minus commoveri & moderari animo. Sed plane liber optimus *Animæque parcat.* Gronovius. *Animæque parcat;*] Id eſt, vitæ civium. *Farnab.* Haud aliter trigæ noſtrorum, & Scholiaſta: tantoque confidentius admiffi, quod placeret Lipſio, Delrio, Commelino. Qui tamen, *Animo parcat,* hæc interpretantur, *non contemnat animum crudelitate.* neſcio an fatis exprimant vim verborum: parcat enim animo, qui ei moderatur, qui ei non indulget. Ovidius lib. 1. de Ponto Eleg. vi. *Parcendum eſt animo miferabile vulnus habenti.* Arnobius lib. 7. advef. Genes: *Ve parvuli puſſones quo animis parcant, abſtineantque plorantibus, paſſerculo, pupulo, equuleos, panes accipiunt, quibus avocare ſe poſſint.* Quem locum injurie vexat Colvius

Notis in Apuleium lib. 8. dum modo tentat reſcribere, quo lacrimis parcant; modo, quo animos paſcant. Gruterus. *Longa*] Poſt longam & felicem vitam. *Farnabius.*

743. *Vel cœlum*] Vel per *ἄστρον*, in divorum numerum referat. *Farnabius.*

744. *Vel læta*] Vel migrat in Elyſium. vid. Troad. verf. 942. *Idem.*

744. *Nemoris Elyſii loca, Judex futurus.*] Hæc diſtinctio eſt à Grutero, volente dici, reges omnes, qui comi animo populos regunt, fieri à morte judices inferorum: non enim tantum tres facere judices Platonem, ſed & Triptolemum *ἡγεμῶν ἑσθλῶν ἄνθρωπων*, idemque Herculi promittere Chorum in Oetæo, v. 1556. Non ille pida. Primò enim meminiffe debemus in Elyſio fingi quemque imaginem priſtini muneris, quo vivus fungebatur, referre: ut mirum non fit illos judicare, qui religioſi judices in ſuperis fuiſſent. Ovidius lib. 4. *Parſique forum celebrant, pars imi teſta tyranni: Pars aliquas artes antiquæ imitamina vitæ Exercent: aliam partem ſua pœna coërcet.* Dein convenit hæc fictio pulchre illis, quæ modo notavimus de fortitione judicum apud inferos. nam auctor Minoi, Æaco, Rhadamanto, non tam judicum aptar perſonam, quam Quaſitorum vel pratorum, qui cum ſuo quiſque conſilio ſelectorum judi-

Judex futurus. Sanguine humano abstine, 745
 Quicumque regnas. scelera taxantur modo
 Majore vestra. *Amph.* Certus inclusos tenet
 Locus nocentes? utque fert fama, impios
 Supplicia vinclis sœva perpetuis domant?
Thef. Rapitur volucris tortus Ixion rota. 750
 Cervice saxum grande Sisyphia fedet.
 In anne medio faucibus ficcis senex
 Sectatur undas, abluit mentum latex;
 Fidemque cum jam sœpe decepto dedit,
 Perit unda in ore: poma destituunt famem. 755
 Præbet volucris Tityos æternas dapes.
 Urnasque frustra Danaides plenas gerunt.

Errant

cum causis cognoscant. Has ergo decurias vult conscribi ex Vmbris piorum & magistratum. *Gronovius.*

746. *Scelera taxantur modo Majore vestra.*] Sic & Etruscus, non nostra. Interpres: plectuntur majore modo quam hic apud nos vel majore mensura & pœna, quam scelera commissa erant, cum quisque patiat eodem genere quo peccavit. Perperam. Ait enim: vestra, ô reges & magistratus, scelera habentur graviora & majore modo pœna afficiuntur quam scelera privatorum & tenuiorum hominum. Est autem verbum, quo amat uti Seneca. De clementia, 2, 7. & absolvere illi licet & quanti vult, taxare litem. Ad Marciam c. 19. tanti quodque malum est quanti illud taxavimus. *Epist.* 24. quodcumque illud est malum, tecum ipse metire, & timorem tuum taxa. De benef. 4, 36. quanti promissi mei verba taxentur. *Gronovius.*

750. *Rapitur*] Iunonem de adulterio interpellare ausus è nube, quam Iupiter pro Iunone subjecit, Centauros genuit. Dum vero gloriatur se cum regina Deorum rem habuisse, fulmine ad inferos detrusus rotæ serpentibus implexæ alligatus voluitur assiduus, dum se resurgitque fugitque. *Farnabius.*

751. *Cervice*] Vid. Hippolyt. vetustum 1226. *Idem.*

752. *In anne*] Tantalus, vel quod Pelopem diis epulandum apposuisset, vel quod ad deorum secreta admittis ea evulgasset, apud inferos Eridano flumino tenus immensus, *Querit aquas in aquis & poma fugacia captat.* vide *Thyest.* act. 1. *Idem.*

754. *Fidemque*] Cum jam fecisset Tantalum spem se posse eam capere. *Idem.*

756. *Præbet*] Vide Hippol. vetustum 1228. *Idem.* *Tityus*] *Lucretius: Sed Tityus nobis hic est, in amne jacentem, Quem volucres lacerant, atque exest anxius angor. Aut alia quavis scindunt torpedine cura.* elegantior hac explicat *Pierius lib. 18. Hieroglyph. Delirius.*

757. *Urnasque*] L. Danai filiarum quæ & Belides ab avo Belo, patris jussu maritos suos, filios Ægypti, prima nocte peremerunt omnes ad unam, hac pœna damnaræ, ut aquam peritus suis vel utris haurientes dolium item perforatum implere nitantur. *Farnabius.* *Danaides plenas ferunt.*] *Etruscus, gerunt.* Parum interesse putes: tamen hoc fere verbo hac in re uti maluit. *Plautus Pseudolo: Non pluvius refert, quam si imbrem in cribrum gerat.* *Cato*

Errant
 Terræque
 Amph. Nunc
 Patru volu
 Thy. Ferac
 Stupet ubi
 Hinc serva
 Pavidolqu
 Impexa pe
 Nodus co
 Regi ipse

de e milica ca
 plar, iai terr
 lenter in arca
 rige, gerito
 Catin: Ita
 faciam ppho
 aqua jun
 758. C
 ve, lino, a
 laccarum
 759. A
 ften, vel
 76. Patru
 num è volu
 fiant, an spo
 dolum? Ide
 761. Stupe
 Chaper ubi un
 Non pejus pro
 noxia.

764. Am
 765. E
 rones. Il
 Def. Her
 fter geph
 illud carne
 omnino co
 Cælius, qui
 Lib. 2, 14.
 nari vel in p
 nectio in d
 Dedit cent
 quam ferret

Errant furentes impiæ Cadmeides.

Terretque mensas avida Phineas avis.

Amph. Nunc ede nati nobilem pugnam mei.

Patruï volentis munus, an spoliū refert?

Thef. Ferale tardis imminet saxum vadis,

Stupent ubi undæ, segne torpescit fretum:

Hunc servat amnem cultu & aspectu horridus,

Pavidosque manes squallidus gestat senex;

Impexa pendet barba, deformem sinum

Nodus coercet, concavæ lucent genæ,

Regit ipse conto portitor longo ratem:

Hic

de re rustica cap. 152. si quando non pluit, uti terra sitiat, aquam irrigato leniter in areas: si non habebis, unde irriges, gerio indisoque leniter. Plautus Casina: Ita te aggerundacurvom aqua faciam probe. Pcenulo: Aggerundaque aqua sunt viri duo defossi. Gronovius.

758. Cadmeides.] Cadmi filie Agave, Ino, Autonoe, quæ Pentheum dilaceraverunt. Farnabius.

759. Avis.] Harpya, vide Thyeften, vers. 153. Idem.

761. Patruj.] Accipitne Cerb. donum à volente Plutone patris sui Iovis fratre, an spoliū ab invito Plutone abactum? Idem.

763. Stupente ubi unda.] Etruscus: Stupent ubi unda, segne torpescit fretum. Non pejus profecto quam cateti. Gronovius.

764. Amnem] Styga. Farnabius.

765. Pavidos manes.] Animas trementes. Id. Squallidus gestat senex.] Def. Heraldus non facis æquo animo fert gestat, malitque vocat. 1. Adv. 12. Illud tamen omnes habent libri. Et ne omnino condemnem, facit Cornelius Celsus, qui gestationem navi agnoscit. Lib. 2, 14. Gestationum levissima est navi vel in portu vel in flumine, vehementior in alto mari. Nat. quæst. 5. ult. Dedit ventos ut commoda cuiusque regionis fierent communia: non ut legiones

equitemque gestarent, ut perniciosam gentibus arma transveherent. Tacit. lib. 2. histor. Ex urbe atque Italia irritamenta gula gestabantur, strepitibus ab utroque mari irriteribus. Gronovius. Senex.] Charon, cujus descriptio ex Aeneid. 6. petita. Farnabius.

766. Impexa.] Cui plurima mento Canicis inculca jacet. Idem. Deformem.] Sordidus ex humeris nullo depondet amictus. Idem.

767. Concavæ lucent genæ.] Stigeales libri sic habent: lucemque vel ab oculis vel à macie extrema sunt imaginati. Plane imaginofum. Et ut vivent paullo honestius quam lugentes conserere: tamen potissimus liber accedit illis, ex quibus olim productum fuit. Squallens. Quod cum præcedens tertius versus refert, legas censeo cum Nic. Heinsio: concavæ pallent genæ, solus enim color hactenus in deceptiprione Charontis videtur omittas. Sic apud Ovidium, Invidia Pallor in ore sedet. Sic Statio prima Thebæide: patetorque ruborque Purpureas hausere genas. Idem lib. 2. Pallentes erecta genas. Gronovius.

768. Portitor.] Vel quia portorium capite, quo respexit Propertius: — ubi portitor ara recepit: vel quia vehicula nam pro vectore simpliciter utuntur Columella, Lucatius, & Martialis. Delvius.

Hic onere vacuam littori puppim applicans
 Repetebat umbras; poscit Alcides viam, 770
 Cedente turba: dirus exclamat Charon;
 Quo pergis audax? siste properantem gradum.
 Non passus ulla natus Alcmena moras,
 Ipso coactum navitam conto domat,
 Scanditque puppem. cymba populorum capax 775
 Succubuit uni. sedit, & gravior ratis
 Utrumque Lethen latere titubanti bibit.
 Tunc victa trepidant monstra, Centauri truces,
 Lapi-

769. *Litori*] Citeriori, ad petendas animas. *Farnabius.*

770. *Repetebat umbras;*] Frequenti vitio librorum omnes & editi & scripti sequiores, *undas*. Quod dum numero ingentium, velut superstitioe, & ligatos eruditorum animos tener, genuit ridiculas, quod necesse fuit, & infans interpretationes. Nam, quid est: ut facilius exscenderet, repetebat altam paludem? quam illi sententiam perspicuam esse aiunt. Si ad litus advertebat, non eodem momento repetebat *undas*: si revehebatur in altum, non uno tempore littori puppem applicabat. At forte stetit in proa *undas* repetituro similis: immo adeo *undas* repetens; quod agmina minimo momento *cymbam* erant repleta. Fateror hoc esse subtile. Quasi tamen ovissonne, *repetere undas* dicit navem, quae subducta non fuit, aut porticorem, qui nullam excensionem fecit. Nam, ut iterando, *undas, undas*, significaverit Charon condescendum esse, (quod uni & alteri viro ex audio alludiavit) certus sum, si sic loquebatur Charon, nulli quidem Latine *Umbræ* intellectum fuisse. Putassent siquidem eum, ut *Tela* illa apud Propertium, aquas inclamasse incendio: aut letari aquis conspectis, ut illi apud Xenophontem, & Statium: & sic tamen poetice magis quam humane locutum: nisi forte, contra votum navigantium optare il-

lum tempestatem. Neminem certe ad navigandum vocantium illæ suspicarentur dicere, *Undas, undas*. Definimus inoptiarum. *Repetebat umbras*, ut Liphianus, etiam Ercusius. Hoc erat onus, quod ille ex litore vacua nave identidem petere credebat. Et si nullus haberet liber, tamen ita esse restituendum. Peccant secures nimium sollicitæ manus. *Gronovius.*

771. *Charon;*] Arbitrè & Iuvenalis vocant *Porthæa*: hic Sat. 3. — *trūmq; noxius horret Porthæa*: ille vero, *vix navita Porthæus*: nec frustra gemitantur hæc voces. aliud enim navita, aliud sepe portitoris officium. *Delrinus.*

775. *Cymba*] *Gemuit sub pondere cymba Stucilis, & multam accepit rimosa paludem.* *Farnabius.*

776. *Sedit, & gravior ratis*] Scripsit, opinor, *sedit*. *Gronov.* *Gravior*] Onerata majore pondere, quam solebat advectis umbris. *Farnabius.*

778. *Tunc vasta trepidant monstra.*] Optime Florent. *Tunc victa trepidant.* Sensus formatus è Virgilio sexto: *At Danaum proceres Agamemnonique phalanges Vt videre virum, fulgentiaque arma per umbras, Ingenti trepidare metu.* *Gronovius.* *Centauri*] Omnium rerum simulachra apud inferos esse perhibentur, sicut anime apud superos: hæc verò viso victore tremuerunt. *Hercul. Oct. 1706. Farnabius.*

Lapithæque multo in bella succensi mero.

Stygia paludis ultimos quærens sinus

Fecunda mergit capita Lernæus labos.

Post hæc avari Ditis apparet domus:

Hic sævus umbras territat Stygius canis,

Qui trina vasto capita concutiens sono

Regnum tuetur: fordidum tabo caput

Lambunt colubræ: viperis horrent jubæ:

Longusque torta sibilat cauda draco;

Par ira formæ. sensit ut motus pedum,

Attollit hirtas angue vibrato comas,

Missumque captat aure subrecta sonum,

Sentire & umbras solitus. ut propior stetit

780

785

790

Jove

Hos etiam cum Hydra Virg. 6. Æneid. in foribus inferorum statuit. *Delirius*. Quos Ixion è nube genuisse fingitur superne humana forma, inferne equina: hi primi ex equis pugnabant, ut & Lapithæ frenos & strata equorum invenisse dicuntur. Vterque Thesaliæ populus super mero ferox, ut in Pirithoi nuptiis. *Farnabius*.

779. *Multo ad bella succensi mero.*] Aberat editis olim præpositio. Adjecit *Delirius* hanc è suis, ipse quæ erat in Lipsiano, in bella: subscripsitque Gruterus, etsi omnes Pall. carerent utrovis. Sed Lipsiano præstat auctoritatem Etruscus. Virgilius lib. 11. Æneidos: Quos ubi confertos ardere in prælia vidi. Silius Italicus lib. 6. in pugnamque & Martem & prælia & hostem Ignem. Gronovius.

780. *Stygia*] Hydra mergit ima Styge capita fecunde repullantia, sup. vers. 289. *Farnabius*.

784. *Qui trina*] Cerberus hac ingens latratu regna trifauci Personat. Id.

787. *Sibilat*] Pilos habet serpentina & Draconem pro cauda. *Idem*.

788. *Par ira formæ.*] Terribilis forma, terribilis ira. *Idem*.

790. *Aure subrecta sonum,*] Lipsius emendat, *subrecta*. Cui correctioni etsi

accedentem veterem librum, surrecta exhibendo, invenisset, tamen refragatur vir doctus: primum cum videatur *comis sublati* opponere Poëta *subrectas aures*; deinde quia cernamus canes aliquos, ubi ex longinquo sonitum persentiscunt, auribus & oculis submissis, eundem quasi venari. Sed his rationibus pendendis aptior erit locus, cum ostenderit *subficere oculos vel aures* esse idem quod submittere vel deicere: id enim priusquam testimonium videam, pro Latino admittere non possum. Interim nos cum Etrusco tenebimus, *aure subrecta*: vel propter Terentianum, *arrige aure*, *Pamphile*, & Virgili, *arrectisque auribus adstant*: atque etsi *subficere* sciamus interdum esse mittere in altum, tamen nec hic id rempestivum & vetustissimo codici servendum contemsem. Plinius 8, 32. de Cervis: *cum crexere aures, acerrimi auditus; cum venisere, su di. Et l. 10, 48. Phasiana geminas ex pluma aures submitunt subriguntque. 11, 37. Aures in equis & omni fumentorum genere indicia animi præferunt, sese marcida, nutantes pavido subrecta furentibus, resoluta agris. Gronovius.*

791. *Sentire*] Etiam leves umbras auditu explorare solitus. *Farnabius*.

Custos opaci pervigil regni canis
 Componit aures timidus; & patiens trahi, 810
 Herumque fassus, ore submisso obsequens
 Utrumque cauda pulsat anguifera latus.
 Postquam est ad oras Tanari ventum, & nitor
 Percussit oculos lucis ignota, novos
 Resumit animos vincetus, & vastas furens 815
 Quassat catenas: pene victorem abstulit,
 Pronumque retro vexit, & movit gradu.
 Tunc & meas respexit Alcides manus:
 Geminis uterque viribus tractum canem
 Ira furentem, & bella tentantem irrita, 820
 Intulimus orbi. vidit ut clarum æthera,
 Et pura nitidi spatia conspexit poli,
 Oborta nox est, lumina in terram dedit,
 Compressit oculos, & diem invisum expulit,
 Aciemque retro flexit, atque omni petiit 825
 Cervice terram: tum sub Herculea caput

Abcon-

adamante factas, *Quis Martem tunica
 rectum adamantina, &c.* Legitur etiam
Adamante texto vinxit. Farnab. Sui]
 Suarum virium, & solita ferocia. *Id.*

811. *Herumque]* Agnoscens Here-
 sui domitorem & dominum. *Idem.*

812. *Cauda]* Adulando in obse-
 quium. *Idem.*

813. *Ad oras]* Ad extremas & sum-
 mas portas spelunca Tartaræ. supra
 vers. 586. *Idem. Nitor]* Postquam
 clara lux superæ auræ suo fulgore Cer-
 beri oculos hujusmodi luci non affue-
 tos perstinxit, resumit priorem fero-
 ciam & indignans reluctatur. *Idem.*

814. *Lucis ignota, novos Resumit
 animos vincetus.]* Sic à conjectura Rut-
 gerfii. Vulgo, *bono.* Lipsius malle ait:
lucis ignota & bono: non addito, fuerit ne
 libri veteris ea, an ab ipso excogitata
 scriptura. Sed quia occurrit eadem
 Zinzerlingo in Thuringico & Rutger-
 sio in Morelli exemplari scripto, & ante
 omnia nobis in Etrusco, verisimile est

fuisse illius quoque membranarum.
 Commendat eam Zinzerlingus loco
 Senecæ epist. 79. *ad hoc nondum fruitur
 bono lucis, & Scatii S. Theb. Incunda-
 que offensus luce profatur.* Censeo scri-
 psisse auctorem, *ignoto bono.* Et nitor
 lucis percussit oculos ignoto bono: vel
 nitor cæli percussit oculos ignoto bo-
 no lucis. Tacitus 2. *annal. sed prompti
 aditus, obvia comitas, ignota Parthiæ
 virtutes, nova vitia.* Nec in suave esset,
ignotum bonum, per ἐπεξήγησιν. Gron.

818. *Respexit]* Professus sibi mea
 ope & manu auxiliari opus esse. *Farn.*

819. *Geminis]* Herculis & meis. *Id.*

823. *Oborta]* Tenebris afflueto ca-
 liginem induxit Sol, declinavit oculos
 ad terram, imo clausit, ne lucem ad-
 mitterent. *Idem.*

825. *Omni]* Vel tota cervice, id
 est, perversiciter, vel *omni,* id est, tri-
 plici cervice. *Idem.*

826. *Sub Herculea caput]* Floren-
 tia legitur: *Herculeas umbras.* Gron.

Abscondit umbra. Densa sed læto venit
Clamore turba, frontibus laurum gerens,
Magnique meritas Herculis laudes canit.

828. *Clamore turba,*] Chorus è ple- | Ætioræ signum coronatus canit. Far-
be Thebana lauro in lætitiæ atque vi- | nabius.

CHORUS THEBANORUM.

*Chorus Hercules victoriam ex inferis reportatam canit, & cæteras il-
lius laudes admiscet.*

Natus Eurystheus properante partu, 830
Nusserat mundi penetrare fundum:
Deerat hoc solum numero laborum,
Tertiæ regem spoliare fortis.
Aufus est cæcos aditus inire,
Ducit ad manes via qua remotos 835
Tristis, & silva metuenda nigra:
Sed frequens magna comitante turba.
Quantus incedit populus per urbes
Ad novi ludos avidus theatri:
Quantus Eleum ruit ad Tonantem, 840

Quinta

830. *Properante*] Cum Iupiter in-
ter Divos dixisset de die quo Hercules
natus foret, cæteris illum dominaturum,
qui eo die nasceretur. Iuno per
Lucinam remorata Alcmææ partum,
uxoris Stheneli regis Mycenarum partum
acceleravit, unde natus est Eury-
stheus septimo mense. *Farnabius.*

831. *Fundum*] Medium terræ cen-
trum, in quo inferos plerique locabant.
Idem.

833. *Tertiæ*] Plutonem, cui in Sa-
turni patris possessionum divisione in-
ferorum imperium sorte obvenerat.
Idem.

837. *Frequens*] Frequentata magno
descendentium numero. *Idem.*

838. *Quantus*] Non rarior quam
coit multitudo ad novos ludos thea-
trales. 2. ad Olympica certamina. 3. ad
Ceteris Sacra. *Idem.*

839. *Ad novi ludos avidus theatri*] Tunc enim res expectatio. Eo magis placere hoc poterat scriptum illo ævo, quod ludos huiusmodi viderant homines Romæ, sive sub Claudio dedican-
te Pompejanum theatrum, quod ambustum restituerat, ut est apud Suetonium cap. 21. sive sub Nerone in amphitheatro ligneo in regione Martii Campi intra anni spatium fabricato ludos dante, cuius meminit cap. 12. & Tacitus lib. 13. *Gronovius.*

840. *Eleum coit ad Tonantem*] Recte collegit Gruterus, quia omnes fere *Mss. currit*, videri verum, quod in antiquo fuit *Col. ruit*. Et nobis obvium ubique fuit illud *currit*, præterquam in optimo: is plane, *ruit*. Virgilius lib. 6. *Æn. omnis turba ad ripas effusus ruebat*. Lib. 11. v. 236. *Olli convenere, ruint-
que ad regia plenis Tectæ viis*. Sic co-
dex

Quinta cum sacrum revocavit æstas:
Quanta, cum longæ redit hora noctis,

Crescere

dex Etruscus antiquissimus, majusculis exaratus literis, cujus excerpta debemus Nic. Heinsio. Tacitus tertio annual. *multique etiam ignoti vicinis è municipiis, pars officium in principem rati, plures illos secuti, ruere ad oppidum Brundisium.* Ovidius, quod huc maxime proprium, l. 1. de arte: *Sic ruit ad celebres cultissima famina ludos.* Gron. Eleum] Concurrit ad ludos Iovis Olympici, qui prope Pisam Elidis urbem celebrantur. Eliði annumerat Strabo, quicquid inter Achaïam & Messeniam, usque ad mare jacet. Delr.

841. Quinta] Quarto quidem expleto anno, quinto ineunte, neque enim Olympias vel Iustrium quinque absolutos annos complectitur. Farnab. Revocavit] Festum Iovi celebravit. Id. Æstas:] Annus vel æstas confecta Autumno jam cæpto, ubi longiores noctes & somnos reddit Sol in Libra ab æquinoctio autumnali. *Libra die somnique pares ubi fecerit horas.* Idem. Annus; sed inchoatus peractâ æstate, cæpto autumno. sic æstas sumitur Hercul. Oct. 597. sic hiemes à Catullo, & aliis. vide Corradum in lib. 1. Æn. Delrius.

842. Cum longæ redit hora noctis,] Etruscus, nocti. Et placet magis. Est dictum per hypallagen *αὐτῆ ἡ*, cum longæ redit hora nocti. Ex more veterum, quibus notum est diem tam hibernum quam æstivum & noctem tam æstivam quam hibernam fuisse duodecim horarum. Ita eveniebat necessario, ut per ætatem diurnæ nocturnis essent longiores, per hiemem breviores. Redeunt igitur longæ horæ noctibus, cùm acceditur ad hiemem. Rutilius Numatianus similiter: *jam nocturnis spatium laxaverat horis Phœbus.* Vbi vir doctus interpretatur: nocturnæ horæ jam plures etant diurnis. Immo non erant plures, sed laxiores, productiores. Æque enim duodecim erant,

ut antea. Hinc est, quod *horas æstivas* pro longioribus, *hibernas* vel *brumales* pro brevioribus ponunt, quales nempe diurnæ erant illis anni partibus: quasi quæ solæ essent tempestatis, non etiam nocturnæ: solis enim occasus suprema tempestas, & omnia nocturna, etiam præter intemptam noctem, intemptiva. Lib. 2. Antholog. *Ἐν τῆσιν ὡραῖς ᾧ θεσσαλὸς ἡγδῆσται δὲ αἰδῆσῆσται αὐτῶσ.* Martialis lib. 12. *Hora nec æstiva est, nec tibi tota perit.* Vegetius de re Milit. 1, 9. *Militari ergo gradu viginti millia passuum, horis quinque dumtaxat æstivis, consicienda sunt.* In contrarium Plautus Pseudolo: a. 5, sc. 2. *Credo equidem potesse te Massici montis uberrimos quatuor Fructus ebibere in hora una. P. hiberna, addito.* Vt pote quæ brevior sit. Ovidius lib. 4. metam. ad Phœbum amore Leucothoës captum: *Spektandique mora brumales porrigit horas.* Symmachus lib. 5. epist. 38. *Accessit hiemis contemplatio, qua magno frigore & brevibus horis lucis moratur excursus.* Sic Censorinus finitum tempus elegantissime ait ad ætatem infinitam non esse brumalis unius instar hora. Paulinus Natali nono Felicis: *Nunc te, cara dies, rapido nimis aëre nobis Temporis hiberni lex subtrahit, & brevitas Cogit hiems horas, citata lumine, pigra tenebris.* Et Augustinus, horam brumalem æstivæ comparatam minorem esse. Hinc intelligendum illud Principis Pœtarum lib. 1. Georg. *Libra die somnique pares ubi fecerit horas.* Intellige non numero, sed spatio: numero enim & ante pates erant & semper. Vir doctus affectata quadam deductione, ut loquitur, quod dierum esset, adscriptissimè horis ebrium vult Pseudolum, & multa in hanc rem effundit lib. 2. Advers. 19. & lib. 5, 7. Atqui nulla est affectatio, nulla deductio, neque opus fingere, quid possit videri, cum revera tales fuerint horæ diurnæ,

Crescere & somnos cupiens quietos
 Libra, Phœbeos tenet æqua currus,
 Turba secretam Cererem frequentat,
 Et citi tectis properant relictis
 Attici noctem celebrare mystæ:
 Tanta per campos agitur silentes
 Turba: pars tarda gradiens senecta,
 Tristis, & longa satiata vita:
 Pars adhuc currit melioris ævi,
 Virgines nondum thalamis jugatæ,
 Et comis nondum positis ephēbi,
 Matris & nomen modo doctus infans:
 His datum solis, minus ut timerent,
 Igne prælato relevare noctem.
 Cæteri vadunt per opaca tristes:
 Qualis est nobis aninus, remota

845

850

855

Luce,

diurna, æstate prolixiores, hieme contractiores: noctes autem, ut demonstravimus, in hac ratione extra tempestivum seu tempus habeantur. Præstitus tamen Censorini & Augustini verbis, spatia horarum hieme arque æstate aliter ordinata fuisse videri agnoscit, ut hiemales essent breviores & plures, æstiva longiores & pauciores. Si duo vocabula omisisses, *plures & pauciores*, crederem in viam rediisse: hæc enim novum produnt errorem, quasi in universum tam nocturnæ quam diurnæ horæ fuerint æstate longiores, hieme breviores, & propterea non pari utroque tempore numero. Sed & cum relegat nos ad loci illius à nemine percepti, nedum digne enarrati explanationem, veteris est erroris manifestus. Gronovius.

845. *Secretam*.] Mystica Cereris Eleusinae sacra sup. v. 300. *Farnab.*

846. *Citi*.] Mystæ enim *δεδεγος* faciem accensam tenentes currebant ad templum Cereris, prius Eleusin. *Idem.*
Tectis relictis.] Per agros celebrabantur hæc Cerealia, & noctu. Attici enim

diem à solis occasu auspicabantur. *Id.*
 848. *Tanta*.] Tanta multitudo frequentat viam illam ad inferos. *Idem.*
 851. *Pars adhuc*.] Qui sunt fortioris ætatis currere valent. *Idem.*

853. *Comis*.] Ephēbi, qui nondum comam (quam, ut dignoscerentur impuberes à puberibus, aluerunt) detondebant, eamque pro more, numinis alicujus aræ consecrabant. *Idem.*

854. *Matris*.] Qui jam primum dixerat appellare matrem, quam modo mammam vocabat. *vel*, matris nomen pronunciare. *Infantumque anima steter in limine primo Quos dulcis vita experteis, & ab ubere raptos, Absulis atra dies, & funere mesit acerbo.* Virg. *Æneid.* 6. *Idem.*

855. *His datum*.] His infantibus concessum præferre cereum vel candellam, quæ tenebras & timorem arceat, ut adultis facem. *Idem.*

857. *Cæteri*.] Cæteri manes per loca illa obscura descendunt, animo non minus tristes, quam si quis nostrum hic per tenebras præcepit decideret in foveam seu antrum profundum. *Farn.*

860. *Obrui*

H
 Luce, cum
 Obrutum
 Sæc chaos
 Et telor
 Oium ma
 Sera nos ill
 Nemo ad i
 Cam seme
 Quid jura
 Omnis hæc
 Ibit ad Ma
 Vela Coccy
 Et quod O
 Patre ven
 Sis licet se
 Prima qu
 Thèbis l
 Aras tar

860. *Obrui*
 ad loca sub
 Neapolitan
 scripsit Epist
 longius, nisi
 qua nobis præ
 videamus, sed
 salutar: ex
 hinc loco. *Gr*
 861. *Stat*
 confinis illius
 & quilibet
 862. *Va*
 mihium car
 867. *Præ*
 jicendo, S
 869. *Fate*
 quon Syg

Luce, cum mœstus sibi quisque fentit
Obrutum tota caput esse terra. 860

Stat chaos densum, tenebræque turpes,
Et color noctis malus, ac silentis

Orium mundi, vacuæque nubes.
Sera nos illo referat senectus.

Nemo ad id fero venit, unde nunquam,
Cum semel venit, potuit reverti. 865

Quid juvat durum properare fatum?
Omnis hæc magnis vaga turba terris

Ibit ad Manes, facietque inertii
Vela Cocyto. tibi crescit omne, 870

Et quod Occasus videt, & quod Ortus:
Parce venturis; tibi, Mors, paramur:

Sis licet segniss, properamus ipsi.
Prima quæ vitam dedit hora, carpit.

Thebis læta dies adest:
Aras tangite supplices, 875

Pin-

860. *Obrutum*] Alludit hic poeta ad loca subterranea similia Cyptræ Neapolitanæ, quam ipsemet nobis descripsit Epistola LYII. *Nihil illo carcere longius, nihil illis faucibus obscurius, quæ nobis præstant, non ut per tenebras videamus, sed ut ipsas, &c.* Quæ consulantur: ex iis enim lux petenda est huic loco. *Gruterus.*

861. *Stat chaos*] Non moventur confuse illius voraginis tenebræ densæ & quasi palpabiles. *Farnabius.*

862. *Color noctis*] Tenebræ coloris expertes sunt: nocti tamen Poëta tribuunt atrum colorem, qui doloris & luctus proprius est, malum appellant Romani *nigrum*. *Idem.*

863. *Vacuæque*] Pluviæ inanes, & nubium tantum simulachra. *Idem.*

867. *Properare*] Non periculis obijciendo, & fatis quasi eundo obviam. *Idem.*

869. *Facietque*] Omne humanum genus Stygiam paludem trajiciet. *Id.*

870. *Tibi*] Neque aliud vita est quam ad mortem via. *Ut enim in utero preparamur vitæ; sic in hac vita illi loco, &c.* Senec. epist. 102. *Idem.* Hor-tatur populum, ut sospite Hercule Diis gratias agant. *Delrius.* Ab Euripide, ut multa alia, *Θήσαις ἰερὸν Φῶς.* Et paulo ante, *τοῦ ἐγὶ τοῦ ἐγὶ ἔπαυσι μέ-λασι Θήσαις.* Quod nos ter, *Solennes agitent choros.* Scalig.

874. *Dedit hora, carpit.*] Etruscus, *carpit.* Tractat eundem locum leviter Seneca epist. 24. non repente nos in mortem incidere, sed minutatim procedere. Hoc est enim, *vitam carpi*, vel nos à morte carpi. Iustinius elegantem lib. 15. *cum carpi se singulos ab Antigono viderent.* Manilius: *Nascentes morimur, finisque ab origine pendet. Quem sensum multis illustrat Barthius. Gron.*

876. *Aras*] Sacrificæ: Supplicibus enim precantibus, sacra facientibus & juraneibus manû aras tangere motis erat. *Farnabius.*

Pingues cædite victimas:
 Permissæ maribus nurus
 Solemnes agitent choros:
 Cessent deposito jugo 880
 Arvi fertilis incolæ.
 Pax est Herculea manu
 Auroram inter & Hesperum:
 Et qua Sol medium tenens
 Umbras corporibus negat. 885
 Quodcunque alluitur solum
 Longo Tethyos ambitu,
 Alcida domuit labor.
 Transvectus vada Tartari
 Pacatis redit inferis. 890
 Jam nullus superest timor:
 Nil ultra jacet inferos.
 Stantes sacrificus comas
 Dilecta tege populo.

ACTUS

879. *Choros.*] Choreas, in sacris enim saltare solitum. *Idem.*

880. *Cessent.]* Ferientur agricolæ à laboribus. *Idem.*

883. *Auroram.]* Ab Auroræ ortu ad occasum vesperi. *supra* v. 35. Ab India ad mare Atlanticum. *Idem.*

884. *Et qua.]* Meridiem versus, ubi Sol verticalis non reddit corporibus umbram, ut in Syene civitate in confinibus Æthiopiæ atque Ægypti, directa & perpendiculari linea sub æstivo Tropico sita, sole in Cancro existente, nulla de corporibus sexta hora jacetur umbra. *Idem.*

886. *Quodcunque abluitur soli.]* Etruscus, alluitur. Rectius Virgilius: *mare quod supra, memorem, quodque alluit infra.* Nempæ, Italiam. Curtius lib. 4. *Terrarum, quas Oceanus hinc alluit, illinc claudii Hellepontus.* Lib. 8.

Mare, quo alluitur, ne colore quidem abhorret à cæteris. Frontinus *Strateg.* 1, 4. *Cum alterum latus ejus transitus abscissi montes premerent, alterum mare allueret.* Vbi vulgo idem vitium. Prudentius 1. περ 25. *colonos, quos Iberus alluit.* Gronovius.

887. *Tethyos.]* Vxoris Oceani, pro mari. *Metonymice.* Farnabius.

891. *Iam nullus.]* Et ipsis inferis devictis non est quod ultra timeamus. *Id.*

893. *Stantes.]* Horrentes & arctas, sacerdote sc. afflato divinitus in re divina. *Idem.* *Sacrificus.]* Sacrifice: Antiptof. *Idem.*

894. *Populo.]* Herculi facta, qua coronatus descendit ad inferos; alii ferunt Herculem ex alba populo in ripa Acherontis inventa sibi coronam contexuisse, Κραπὴ δ' ἐχων λεύκηον ἠέριον κλιῖον ἰερόν ἐστιν. *Idem.*